

Št. 19. Ljubljana, 1. vinotoka 1894. XXXIV. leto.

Vsebina: Josip vitez Zhishman. — J. Novak: Lastovki v slovo. — F. F. L.: Kako se sestavlja „Razvrstitev učnih ur?“ — L. Lavtar: Fitzga. — Naši dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Josip vitez Zhishman.

Cesar č'lo ga č'isla sam.
J. Koseski.

Dne 4. kimovca je umrl nagloma na Dunaji dvorni svètnik in bivši vseučeliški profesor dr. Josip vitez Zhishman. Pokojnik je bil slovenskega rodu in vsi — tudi nemški — listi ga slovè kot znamenitega učenjaka ter očeta dijakov. Porojen je bil Zhishman kot sin siromašnih roditeljev*) leta 1820. v Ljubljani, kjer mu sorodniki še žive. Leta 1839. je prišel na Dunajsko vseučelišče. Ker mu je nedostajalo sredstev za vožnjo, je šel peš iz Ljubljane do Dunaja. Z veliko marljivostjo svojo je dosegel doktorat modroslovja in pozneje pravoslovja. L. 1851. je napravil učiteljsko skušnjo za celo gimnazijo in postal l. 1853. profesor na Terezijanski akademiji, l. 1867. pa profesor cerkvenega prava na dunajskem vseučilišči in to na podstavi učenih del ob orientalskem cerkvenem pravu.

Zhishmana je doletela najvišja čast, da je bil odbran učiteljem cesarjevemu sinu, pokojnemu prestolonasledniku Rudolfu. Učil ga je klasične jezike, zgodovino in zemljepis, pozneje pa, ko je prestolonaslednik zvršil gimnazijske nauke, mu je predaval o cerkvenem pravu.

V cerkvenem pravu je bil Zhishman avtoriteta in je bil odločilni svetovalec naučnega ministerstva v vseh, v njegovo stroko spadajočih

*) Oče njegov je bil učitelj v Ljubljani.

vprašanjih. Organizacija metropolije Črnovške, Kotorske in Sarajevske, ustanovitev bogoslovne fakultete na vseučilišči v Črnovcih in pravoslavnega semenišča v Sarajevu to je bilo prav za prav vse njegovo delo.

Leta 1871. je dobil red železne krone III. reda, a nekaj let pozneje je bil imenovan dvornim svètnikom. Razven navedenih odlikovanj je imel tudi zlato svetinjo za znanost in umetnost.

Kot vseučiliški profesor je bil velik prijatelj in dobrotnik dijakom s Kranjskega, pa tudi Slovencem od drugod. Mnogo let je upravljal Knaffjevo ustanovo in obračal skrb v to, da so se množile podpore iz tega blagonosnega zaloga. A tudi sicer je priskrboval dijakom podpore, bodisi, da jih je priporočal znancem za postranski zaslužek, bodisi da jih je napotoval k Najvišji zasebni blagajni, kjer so se vedno ozirali na njegovo priprošnjo. Kadar je sila do vrha prikipeła, bil je glas: „k profesorju Zhishmanu!“ In vsak količkaj vreden dobil je podporo ali vsaj primeren svet. Izredno je bil vesel in nekako ponosen, če so se slovenski dijaki odlikovali na vseučilišči, zamolčal pa tudi ni svoje graje, če je zapazil kako malomarnost. Za svojo domovino se je vedno zanimal in dijake povpraševal po tem in onem, a politike mu ni bilo mari. Ko je bil l. 1888. zbok svoje starosti kot vseučiliški profesor vpokojen, postal je ravnatelj c. kr. rodbinsko-fidejkomisne knjižnice – in slovensko dijaštvo je tako izgubilo svojega pokrovitelja. Zadnje tedne je bil nekoliko bolehen in šele dné 4. kimovca je zapustil sobo in šel v spremstvu svoje gospodinje na sprehod v Schönbrun, kjer ga je zadela kap. Še predno je prišel zdravnik, je blagi mož izdihnil plemenito svojo dušo.

Marsikdo izmed razumnikov slovenskih, ki čita vest o njegovi smrti, spominja se tega z velikim vplivom in mnogimi častni obdaneža moža s hvaležnim srcem. Bodi mu blag spomin tudi med slovenskim učiteljstvom!

Lastovki v slovo.

(Praktična obravnava 34. ber. v III. Ber. str. 29.)

a) Uvod. Naštej mi nekatere ptice! Ali vse te ptice ostajajo vse leto pri nas? Kako imenujemo one ptice, katere zapuščajo jeseni naše kraje ter se selijo v južne, gorkejšje? Ali mi veš imenovati nekatere ptice selilke? Najbolj znana ptica selilka je lastovka. (Učitelj pokaže učencem sedaj natlačeno lastovko ali pa vsaj dobro podobo ter jo z učenci v tem obsegu opiše): Lastovka je ptica. Dolga je 14 cm. Zgoraj je črna, spodaj bela, na čelu in na grlu pa rjava. Repna peresa so razven srednjih dveh belo pikasta. Kljunček je kratek in plošnjat, na koncu malo prikrivljen. Perotnice so dolge, vrezane kakor kosa; rep pa je